

Delrapport 2023

Fastighets- och servicenämnden

Fastighets- och servicenämnden

Delrapport 2023

Revisorerna i revisorsgrupp III beslutade överlämna rapporten till fastighets- och servicenämnden för yttrande senast 2024-01-26.

Staffan Olsson
ordförande
Elektronisk underskrift

Anna Peterson
samordnande administratör
Elektronisk underskrift

Sammanfattning

I denna rapport ges en lägesrapport utifrån de granskningar som genomförts hittills under året inkl. en översiktlig granskning av nämndens delårsrapport. Rapporten är en delrapportering inför den slutliga avrapporteringen och bedömningen i årsrapporten för 2023. Under nämnden finns dels serviceförvaltningen, dels en förvaltningschef som inför nämnden är ansvarig för fastighetsverksamheten. Revisionens sammanfattning nedan avser nämndens hela ansvar.

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Ett svårbedömt läge med ett krig i Ukraina och en kraftigt ökad inflation bidrar till en osäkerhet i de ekonomiska prognoserna för 2023.

Nämndens prognostiserade resultat, exklusive reavinster, uppgår totalt till 550 mnkr, vilket är 57 mnkr högre än fullmäktiges samlade resultatkrav för nämnden. Avvikelser i förhållande till budget har delvis analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt avseende serviceförvaltningen. För fastighetsverksamheten har avvikelser i förhållande till budget analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt.

Det prognostiserade resultat för fastighetsverksamheten uppgår till 735 mnkr. Justerat för realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar uppgår det prognostiserade resultatet till 670 mnkr, vilket är 112 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav.

Det prognostiserade resultatet för serviceförvaltningen uppgår till -120 mnkr, vilket är -55 mnkr lägre än fullmäktiges resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar ca 2,9 procent av omsättningen. Nämnden har beslutat om en hemställan till regionstyrelsen om att godkänna serviceförvaltningens negativa prognos på -55 mnkr.

Nämnden anger i sin delårsrapport för serviceförvaltningen en risk för att vidtagna åtgärder inte ger tillräcklig effekt under innevarande år. Risk finns därmed att inriktningsmålet långsiktig ekonomisk uthållighet och det verksamhets-specifika målet ett resultat i balans inte kommer att uppnås. I nämndens delårsrapporter för service- respektive fastighetsverksamheten framkommer inget i övrigt som innebär risk för att verksamheten inte kommer att kunna genomföras enligt fullmäktiges uppdrag och mål under året.

Revisionen bedömer nämndens prognos för det ekonomiska och verksamhetsmässiga resultatet för fastighetsverksamheten i allt väsentligt som rimlig. Revisionen bedömer i likhet med nämnden att prognosen för det ekonomiska resultatet för serviceförvaltningen är osäker. Revisionen bedömer vidare att det verksamhetsmässiga resultatet för serviceförvaltningen inte kan bedömas fullt ut.

Intern styrning och kontroll

Nämnden har vidtagit åtgärder för att få en ekonomi i balans inom serviceförvaltningen. Enligt regionens styrdokument kan regionstyrelsen eller fullmäktige godkänna prognostiserade avvikelser. Revisionen konstaterar att nämnden till tertial- och delårsrapportering tillskriver regionstyrelsen för godkännande av prognosavvikelsen när det gäller serviceförvaltningen.

Revisionen konstaterar att det för serviceförvaltningen fortfarande saknas vissa lokala riktlinjer och styrdokument som ska finnas enligt fullmäktiges policyer och riktlinjer och att arbetet med att ta fram dessa behöver stärkas. Revisionen ser vidare fortsatt förbättringspotential i nämndens målstyrningsarbete. Vidare bedömer revisionen att hantering av vissa rutiner inom bokslutsprocessen behöver stärkas.

Revisionen bedömer att det finns riktlinjer och rutiner vid nämndens fastighetsverksamhet för att säkerställa en tillräcklig styrning och intern kontroll inom de granskade processerna. Vid hittills genomförda granskningar har avvikelser noterats när det gäller projektredovisningar av investeringar och underhåll. Dessa bedöms dock inte vara av sådan karaktär att de påverkar bedömningen av fastighetsverksamhetens interna styrning och kontroll.

Räkenskaper

I granskningen har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att nämndens delårsrapporter för fastighetsverksamheten och serviceförvaltningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med god redovisningssed och regionens interna anvisningar.

1. Serviceförvaltningen	5
1.1. Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat – prognos per 2023-08-31	5
1.2. Intern styrning och kontroll	7
1.3. Räkenskaper	16
2. Fastighetsverksamheten	17
2.1. Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat – prognos per 2023-08-31	17
2.2. Intern styrning och kontroll	18
2.3. Räkenskaper	19
3. Yttrande över Årsrapport 2022	19

Innehållsförteckning

Bilaga 1	Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare års lämnade rekommendationer till nämnden för serviceförvaltningen
Bilaga 2	Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare år lämnade rekommendationer till ledningen för serviceförvaltningen
Bilaga 3	Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare år lämnade rekommendationer till nämnden för fastighetsverksamheten
Bilaga 4	Sammanställning och uppföljning av årets och tidigare år lämnade rekommendationer till ledningen för fastighetsverksamheten
Bilaga 5	Yttrande över årsrapport 2022

1. Serviceförvaltningen

1.1. Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat – prognos per 2023-08-31

1.1.1. Ekonomi

Nämndens prognostiserade resultat, uppgår till ca - 120 mnkr för serviceförvaltningen. Detta är ca 55 mnkr lägre än fullmäktiges resultatkrav. Avvikelsen i förhållande till resultatkravet motsvarar ca 2,9 procent av omsättningen för serviceförvaltningen.

Den främsta orsaken till avvikelser är att räntekostnader (-25 mnkr) för nämndens skuld för utnyttjad checkkredit inte budgeterats. Ny princip för hantering av räntekostnader för checkkrediten meddelades sent i budgetprocessen. Serviceförvaltningen redovisar även ett underskott för Berga Naturbruksgymnasium (-18 mnkr), se nedan. Övriga avvikelser avser ökade kostnader för bland annat applikationsförvaltning samt planerade åtgärdsplaner och effektiviseringar som ännu inte fått full effekt.

Prognostiserat underskott för Berga beror till största del på ett effektiviseringskrav som inte realiserats samt omvärldsfaktorer som medfört ökade kostnader för drivmedel, livsmedel och andra varor. Försäljningen av Berga, som enligt fullmäktiges beslut planerades ske i juni 2021¹, blev fördröjt på grund av överklagan. I slutet på februari meddelade högsta förvaltningsdomstolen att den avslagit begäran om prövningstillstånd. I augusti kunde därmed en försäljning och övergång ske av verksamheten vid Berga till ny huvudman. Verksamheten har dock budgeterats för helår vilket påverkar serviceförvaltningens resultat och prognos för året.

De prognostiserade intäkterna för serviceförvaltningen uppgår till 1 857 mnkr, vilket är 22 mnkr (1,2 procent) lägre än budgeterat. Intäkterna för it-tjänster prognostiseras överstiga budget med ca 7 mnkr främst till följd av ökad försäljning av integrations- och applikationsförvaltningsstöd. Försäljning av övriga tjänster prognostiseras bli 8 mnkr högre än budgeterat. Det är främst hänförligt till upphandling för rådgivning och stöd till RLK rörande upphandlingar och sanktioner kopplat till Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

Övrig prognostiserad avvikelse mot budget på intäktssidan är främst hänförliga till verksamheten Berga Naturbruksgymnasium som avyttrades i aug. Intäkter för sålda primärtjänster prognostiseras bli 21 mnkr lägre än budgeterat. Posten övriga intäkter prognostiseras bli 14 mnkr lägre än budgeterat vilket främst beror på ej realiserat effektiviseringskrav. Avvikelsen påverkas också av att budget och prognos lagts på olika konton. Intäkter för uthyrning av lokaler prognostiseras bli 2 mnkr lägre än budget. Erhållna bidrag prognostiseras bli i nivå med budget.

Nämnden prognostiserar kostnaderna för serviceförvaltningen, exkl. avskrivningar och finansiella poster, till 1 788 mnkr, vilket är 36 mnkr (ca 2 procent) högre än budgeterat. Av den prognostiserade budgetavvikelsen är ca 66 mnkr hänförligt till kostnader inom *it- och telekostnader* vilket beror på tilläggstjänster som inte var kända vid

¹ RS 2021-0048

budgettillfället. Dessa täcks dock av ökade intäkter. Avvikelsen inom *it- och telekostnader* utgörs även av högre licenskostnader. Bemanningskostnaderna prognostiseras understiga budget med 16 mnkr. Detta främst på grund av avyttringen av Berga (12 mnkr) och vidtagna åtgärder för anställningsbegränsning. Kostnaderna för material och varor prognostiseras liksom lokal- och fastighetskostnader understiga budgeten med ca 4 mnkr. Detta är främst hänförligt till lägre kostnad för verksamheten vid Berga. Posten *övriga kostnader* prognostiseras understiga budget med 11 mnkr, vilket främst beror på utnyttjade interna tjänsteutvecklingsmedel.

Avskrivningarna prognostiseras understiga budget med 28 mnkr vilket främst beror på förskjutna tidplaner inom investeringsprojekt. Detta motverkas av prognostiserade räntekostnader kopplade till nämndens checkkredit på -25 mnkr som inte var budgeterade.

Periodens investeringar uppgår till 63,6 mnkr. För helåret 2023 är prognosen 150,1 mnkr, vilket understiger budget med 174,3 mnkr. Avvikelsen mellan prognos och budget beror främst på tidsförskjutningen för nätutbytet på Karolinska Universitetssjukhuset i Solna och Huddinge. Avvikelsen förklaras även med lägre prognoser för inköp och utbyten av fillagring Take Care och inköp av arbetsplatsdatorer.

Avvikelser mellan årsprognos och årsbudget har delvis analyserats och kommenterats i nämndens delårsrapport för serviceförvaltningen. Enligt regionledningskontorets anvisningar ska de viktigaste orsakerna till avvikelser mellan årsprognos och årsbudget beskrivas. I nämndens redogörelse saknas beskrivningar av avvikelser för väsentliga poster i resultaträkningen. Revisionen har därför behövt efterfråga kompletterande information. Analys av avvikelser försvåras även av att budget, kontering och prognos gjorts på olika konton.

Nämnden har vidtagit åtgärder för att uppnå en ekonomi i balans. Det åtgärdsprogram som har beslutats av nämnden den 23 maj² uppgår till 84,1 mnkr. I samband med delårsbokslutet uppgår de realiserade åtgärdseffekterna till 26,5 mnkr. Nämnden prognostiserar i delårsrapporten att åtgärdsprogrammet inte kommer att kunna realiseras i sin helhet, vilket ingår i prognosen för det ekonomiska resultatet. Se avsnitt 1.2.1 ekonomistyrning. Samtidigt kommenterar nämnden i sin delårsrapport en risk för att vidtagna åtgärder inte ger tillräcklig effekt under innevarande år. Enligt delårsrapporten vidtas åtgärder också för att hantera eftersläpning i fakturering för flera it-tjänster för att säkerställa faktureringen under hösten, se avsnitt 1.2.8. Enligt nämnden förväntas även åtgärder som avslutande av konsultavtal ge effekt först under det sista kvartalet.

Revisionen bedömer i likhet med nämnden att prognosen för det ekonomiska resultatet för serviceförvaltningen är osäker.

1.1.2. Verksamhet

I nämndens delårsrapport framkommer att omvärldsfaktorer och nämndens prognostiserade underskott innebär risk för att verksamheten inte kommer att kunna genomföras enligt fullmäktiges uppdrag och mål under året. Det gäller framför allt för

² Tertialrapport per april för fastighets- och servicenämnden avseende serviceverksamheten FSN 2023-0103.

inriktningsmålet *Långsiktig ekonomisk uthållighet* och det verksamhetsspecifika målet *ett resultat i balans*. Se avsnitt 1.2.1.

För indikatorn, inom inriktningsmålet *En hållbar regionalutveckling* och det verksamhetsspecifika målet *kärnverksamhet ska prioriteras*, om att administrativa kostnader ska minska beskrivs i delårsrapporten att serviceförvaltningen har i uppdrag att leverera administrativa tjänster åt Region Stockholms kärnverksamheter. Därför är samtliga kostnader administrativa och nämnden kommer därmed inte att kunna uppnå indikatorns målvärde. Om endast intern administration omfattas så är bedömningen att målet skulle uppnås.

När det gäller övriga inriktningsmål och verksamhetsspecifika mål beskriver nämnden pågående åtgärder inom ramen för målen. För varje verksamhetsspecifikt mål anges vilka indikatorer som ska vara uppfyllda. Däremot lämnas, i huvudsak, inga kommentarer om effekterna av pågående åtgärder vilket medför att det blir svårt att utläsa av kommentarer om åtgärder förväntas leda till att specifika indikatorer och mål kommer uppnås under året.

För nämndens lokala mål *Nöjda kunder* har förvaltningen under perioden genomfört sin första kundnöjdhetsmätning. Någon målnivå är dock inte fastställd eftersom övergripande nyckeltal fortfarande är under utarbetande. Se vidare avsnitt 1.2.3.

Arbetet för att säkerställa måluppfyllelsen har delvis kommenterats på ett tillfredställande sätt i nämndens delårsrapport. Revisionen bedömer att det verksamhetsmässiga resultatet inte kan bedömas fullt ut.

1.2. Intern styrning och kontroll

1.2.1. Ekonomistyrning

Vid nämnd- och ledningsgruppsmöten har förvaltningens ekonomi och större verksamhetsförändringar behandlats. Nämnden har löpande informerats om åtgärder för att nå fullmäktiges ekonomiska resultatkrav med prognoser för fortsättningen av året.

I nämndens verksamhetsberättelse 2022³ och verksamhetsplan 2023⁴ lyfter nämnden bl.a. fram att även om fullmäktige har tillåtit prishöjningar av nämndens tjänster inom serviceområdet så har nämnden avstått från att genomföra prishöjningar sedan 2021. Detta eftersom flera nämnder och bolag övervägt att säga upp avtalen med serviceförvaltningen om nämnden skulle nyttja utrymmet från regionfullmäktige, då köp av förvaltningens tjänster uppfattas som frivilligt. Inför 2023 var de beräknade kostnadsökningarna högre än tidigare, men nämnden bestämde att priset på tjänsterna inte skulle öka. Det gör att intäkterna är oförändrade medan kostnaderna ökar i takt med inflation, arbetskostnader och förändringar i pensionskostnader. Detta har inneburit att nämnden under 2023 stod inför krav på omfattande effektivisering av serviceverksamheten.

För att möta detta har serviceförvaltningen enligt verksamhetsplan 2023 bl.a. fokuserat på kostnadsreducerande åtgärder där besparingar måste realiseras utan att kvaliteten i

³ FSN 2022-0095

⁴ FSN 2022-0232

tjänsterna reduceras. Det ska ske genom ökad effektivitet och standardisering, exempelvis utökad fokus på processer, digitalisering och systemstöd. Vidare har ett antal aktiviteter planerats som bland annat reducerad konsultanvändning, konsultutväxling, digitalisering, översyn av avtal och inköp samt optimering av kompetens och bemanning. Några belopp för planerade aktiviteter och det interna effektiviseringskravet framgår inte av verksamhetsplanen.

1.2.1.1. Hantering under året

I avstämningsärendet till budget, som beslutades av fullmäktige i mars⁵, uppmanades nämnden att i samband med sin tertialrapportering per april 2023 redovisa planerade åtgärder för att säkerställa att resultatkravet under planperioden 2023-2025 nås.

I enlighet med uppmaningen i avstämningsärendet redovisade nämnden i samband med tertialrapporten en åtgärdsplan där interna besparings- och effektiviseringskrav fördelats över olika åtgärdsområden för att nå resultatkravet 2023, se vidare nedan. Av åtgärdsplanen framgår åtgärder som ska förbättra resultatet med 84 mnkr. Samtidigt bedömde nämnden i tertialrapporten att de planerade åtgärderna inte skulle kunna realiseras i sin helhet, utan endast 69 mnkr, vilket innebar en kvarvarande avvikelse mot fullmäktiges resultatkrav på - 55 mnkr.

Den kvarvarande avvikelsen motsvaras främst av tillkommande räntekostnader (-25 mnkr) och underskottet på Berga Naturbruksgymnasium (-18 mnkr), se avsnitt 1.1.1. Övriga avvikelser avser planerade åtgärder och effektiviseringar som inte beräknas ge full effekt innevarande år.

Med anledning av den negativa prognosen beslutade nämnden i sin behandling av tertialrapporten⁶, i enlighet med regionens styrande dokument, att göra en hemställan till regionstyrelsen om att godkänna den negativa prognosen på -120 mnkr och avvikelsen mot fullmäktiges resultatkrav (- 55 mnkr). Hemställan har inte formellt besvarats av regionstyrelsen. Nämnden har lämnat samma hemställan i samband med beslut om delårsrapporten.

Nämnden har under perioden arbetat med de åtgärder som togs upp i verksamhetsplanen och i åtgärdsprogrammet från i våras. Samtidigt lyfter nämnden i delårsrapporten att serviceförvaltningen måste väga egna besparingar mot kundernas behov av service och robusta tjänster, vilket medför att nämndens utrymme för kortsiktiga åtgärder är begränsat.

Revisionen noterar dock att förändringar mellan tertial- och delårsrapport för bedömd helårseffekt mellan uppsatta åtgärder inte kommenteras på ett tydligt sätt kopplat till åtgärdsplanen. Revisionen noterar också i detta sammanhang att nämnden inte på ett tydligt sätt redogör för vad ”tillkommande åtgärder” avser i sin åtgärdsplan som till delåret utgör ca 25 mnkr⁷. Enligt uppgift utgörs dessa till stor del av i anspråkstagande av interna utvecklingsmedel, vilket försämrar möjligheter för ett mera långsiktigt effektiviseringsarbete.

⁵ Avstämning av Budget 2023 för Region Stockholm, RS 2022-0638

⁶ FSN 2023-0103

⁷ Bedömd helårseffekt vid delåret

Granskningen visar att besparings- och effektiviseringskrav har fördelats på samtliga avdelningar. Åtgärderna består till största del av insatser inom personalområdet som främst ger effekt på kort sikt. Dessa handlar om anställningsbegränsning och konsultstopp där strikt dispensförfarande tillämpats sedan juni där alla konsult- och anställningsbeslut ska gå via en beredningsprocess och beslut av förvaltningschef. I detta sammanhang noterar revisionen att nämnden i sitt budgetunderlag för 2024 lyfter ett behov av tillfällig/särskild finansiering av innovation och verksamhetsutveckling från regionen. Det konstateras enligt budgetunderlaget att tillgången till nämndens egna medel för omställning, effektivisering och digitalisering idag utgör en begränsande faktor i takten på verksamhetsförändring och kostnadsreducering. Nämnden lyfter områdena: digitalisering och automatisering av processer, konsolidering och modernisering av infrastruktur inom it samt försök med användning av artificiell intelligens som tänkbara områden för särskild finansiering.

Parallellt med åtgärder för att nå resultatkravet innevarande år pågår också arbete med åtgärder som beräknas ge mer långsiktiga effekter. Dessa handlar exempelvis om kompetens- och konsultväxling där ett utvecklingsarbete genomförs för kartläggning av kompetens- och omställningsbehov inom förvaltningen. Arbetet ska också leda till en långsiktig plan för kompetens och dimensionering. Till detta har även ett arbete med konsultinventering och analys av konsultanvändning initierats inom förvaltningen. Även fortsatt konsolidering och digitalisering lyfts fram i delårsrapporten, samtidigt som det konstateras att effekter på kostnadssidan av detta arbete kan dröja ett till två år.

Åtgärder för stärkt uppföljning och ekonomistyrning

Under hösten har en förändrad och stärkt uppföljningsstruktur inom förvaltningen börjat implementeras. Den stärkta uppföljningen består i flera olika uppföljningar mellan ledningen och ansvariga för förvaltningens avdelningar där man går igenom ekonomi och utmaningar för att nå fullmäktiges och nämndens mål med samtliga avdelningar/enheter. Det kommer också genomföras kundgenomgångar och chefsdialoger med förvaltningschef utifrån en mer standardiserad struktur och agenda. Kopplat till uppföljningen kommer även en ny ledningsgruppstruktur med en ny ordning för möten på ledningsnivå och samordningsmöten mellan staberna med fasta agendor införas under hösten.

Vidare pågår en översyn av förvaltningens modeller för produktkalkyler och kostnadsredovisning. Detta arbete syftar till att få fram en enhetlig och mer transparent modell än de olika modeller som används i dagsläget. Enligt intervjuer har en generisk modell för kostnads-kalkylering nu tagits fram som ska börja testas och implementeras inom några olika tjänsteområden.

Inför 2024

Av nämndens budgetunderlag 2024 framgår att omvärldsläget, den fortsatt höga inflationen och ökningen av personalkostnader är högre än den besparingspotential som nämnden på kort sikt bedömer finns i serviceförvaltningen. Mot den bakgrunden bedömer nämnden att priserna behöver höjas med i genomsnitt 6,5 procent för att kunna uppnå fullmäktiges resultatkrav för 2024 givet antagandet om oförändrade volymer och oförändrad funktionalitet.

Likväl lyfter nämnden också fram att förvaltningen fortsatt behöver arbeta med effektiviseringar som ger effekt på både kort och lång sikt för att minska risken för att resultatkravet inte nås. Åtgärderna som tas upp i budgetunderlaget är i huvudsak de åtgärder som tagits fram och arbetats med under 2023.

Av budgetunderlaget framgår även att nämnden ser ett behov av att serviceverksamhetens roll förtydligas inom regionen med en regiongemensam plan för vilka gemensamma servicetjänster som ska finnas inom regionen.

1.2.1.2. Bedömning

Revisionen bedömer att nämnden vidtagit åtgärder gällande ekonomistyrning och uppföljning som skapar förutsättningar för en stärkt ekonomistyrning och ökad kostnadskontroll.

Revisionen konstaterar att nämnden redovisat ett åtgärdsprogram för att uppnå resultatkravet 2023 i enlighet med uppmaningen i fullmäktiges avstämningsärende. Revisionen noterar dock att analys och förändringar i åtgärdsplanen inte fullt ut kommenterats i delårsrapporteringen enligt regionledningskontorets anvisningar. Revisionen bedömer vidare att vidtagna åtgärder till stor del utgörs av kortsiktiga besparingsåtgärder främst inom personal- och konsultkostnadsområdet, vilket inte bedöms ge samma effekt på längre sikt. Att interna utvecklingsmedel behöver användas för att täcka underskottet under innevarande år medför enligt revisionen en risk för att långsiktiga ekonomiska effekter av omställning, effektivisering och digitalisering försenas.

Revisionen konstaterar att nämnden aviserat behov av prishöjningar och andra finansieringsformer från regionen för innovation och verksamhetsutveckling i sitt budgetunderlag 2024. I detta sammanhang ser revisionen positivt på det arbete som initierats med kompetens- och konsultväxling samt analys av konsultanvändningen och bedömer att det pågår arbete med åtgärder som kan få effekt på lite längre sikt.

Enligt regionens styrdokument kan regionstyrelsen eller fullmäktige godkänna prognostiserade avvikelser. Revisionen konstaterar att nämnden till tertial- och delårsrapport tillskriver regionstyrelsen för godkännande av prognosavvikelsen.

1.2.2. Verksamhetsstyrning

Fastighets- och servicenämnden ansvarar för att utveckla effektiva administrativa stöd-tjänster inom regionen. Fullmäktiges inriktning för nämnden är att uppbyggnaden och utvecklingen av nämndens tjänster ska genomföras i olika steg där servicefunktioner flyttas från olika nämnder och därefter konsolideras inom fastighets- och servicenämnden. Nämnden förväntas, enligt fullmäktiges budget, under 2023 fortsätta arbetet med konsolidering och effektivisering, samtidigt som övertagandet av verksamhet fortsätter i dialog med övriga nämnder och bolag.

Verksamhetsförändring

I likhet med 2022 har serviceförvaltningen under 2023 fortsatt att i huvudsak fokusera på att konsolidera och effektivisera redan överförda verksamheter. Under perioden har flera interna verksamhetsförändringar skett i syfte att öka effektivitet och kvalitet i förvaltningens leverans. Exempelvis ändrade avdelningen service och support sin organisation med en ny enhetsstruktur. Detta i syfte att förbättra möjligheten till kundnära arbete och inre effektivitet. Den tidigare avdelningen för digital utveckling har också

delats upp i två avdelningar; administrativ IT och vårdrelaterad IT. Detta för att stärka styrningen av förvaltningens förmåga att arbeta med digitalisering och administrativ effektivisering samtidigt som arbetet med vårdens it-system renodlas och effektiviseras. För att renodla och stärka den förvaltningsövergripande styrningen och uppföljningen har också en IT-stab och en analysstab inrättats. Den tidigare avdelningen för ledning och utveckling har förändrats till en ledningsstab.

Som tidigare nämnts så fullföljdes försäljningen av Berga Naturbruksgymnasium i augusti och skolan gick över till ny huvudman. Regionfullmäktige beslutade om övergång till ny huvudman 2021⁸. Verkställighet av beslutet har fördröjts då försäljningen överklagats i samtliga instanser.

Konsolidering

Under april verkställdes en verksamhetsövergång och avtal om tjänsteleverans av kapacitets- och nättjänster ingicks mellan serviceförvaltningen och Tiohundra AB. I avtalet finns en plan för fortsatt samarbete och fortsatt utveckling av leveransen från serviceförvaltningen. Enligt intervjuer pågår även diskussioner med ytterligare två kunder.

Av nämndens budgetunderlag 2024 framgår samtidigt att få dialoger pågår för fortsatt överföring av ytterligare verksamheter till serviceförvaltningen inom regionen. Som tidigare framgått lyfter nämnden i sitt budgetunderlag bland annat fram ett behov av en regiongemensam plan för införande av regionens servicetjänster och att serviceförvaltningens roll behöver förtydligas inom regionen. Nämnden lyfter att förutsättningarna för att leverera effektiva tjänster skulle öka om det på regionövergripande nivå tydliggörs vilka tjänster som på sikt ska ingå i en regiongemensam bas, vilka mekanismer som ska gälla för uppföljning av kostnadseffektivitet och hur verksamheten ska finansieras.

Bedömning

Revisionen konstaterar att nämnden har utmaningar i det fortsatta arbetet med konsolidering och effektivisering av verksamheten utifrån nuvarande styrning. Revisionen noterar att nämnden i sitt budgetunderlag lyfter behov av förtydligande av förvaltningens roll i regionen och en regiongemensam plan för att öka förutsättningarna för att leverera effektiva tjänster. Revisionen bedömer att förvaltningens nya organisation bör kunna ge förutsättningar för stärkt styrning och effektivisering av verksamheten.

1.2.3. Målstyrning

Revisionen har tidigare bedömt⁹ att nämnden kan utveckla sitt arbete med verksamhetsstyrning genom att bryta ner fullmäktiges mål som berör verksamheten till egna uppföljningsbara strategier, mål och indikatorer.

Serviceförvaltningen har enligt verksamhetsplanen¹⁰ fyra mål inför verksamhetsåret 2023. Dessa uppges vara: ett resultat i balans, nöjda kunder, nöjda medarbetare och en hållbar verksamhet. Hur dessa kopplar till fullmäktiges mål och indikatorer framgår

⁸ RS 2021-004

⁹ Regionrevisorernas årsrapport, Fastighets- och servicenämnden 2020 (RK 2020-0021)

¹⁰ FSN 2022-0232

inte av verksamhetsplanen. Av förvaltningsinterna dokument framgår dock att fullmäktiges sju verksamhetsspecifika mål inkorporeras under tre av de fyra målen som nämnden tar upp i verksamhetsplanen. Det fjärde målet *nöjd kund* är ett lokalt nämndmål, se vidare nedan.

Av förvaltningsinterna dokument framgår att de fyra målen ska vara en förenkling av fullmäktiges indikatorstyrda mål för nämnden. Återrapporteringen av måluppfyllelse sker enligt den regiongemensamma strukturen utifrån fullmäktiges mål och indikatorer. Hur arbetet utifrån nämndens egen indelning i de fyra egna målen har fortlöpt under året framgår inte, vilket skulle kunna förtydliga styrkedjan från fullmäktiges mål till verksamhetsplan och styrningen av förvaltningen.

Revisionen konstaterade i delårsrapport 2022 att nämnden hade tagit fram ett lokalt mål för serviceförvaltningen, *Nöjda kunder*. Däremot framgick ingen beskrivning av målet samt hur målet ska mätas och redovisas. Därför rekommenderades nämnden att ta fram en beskrivning av det lokala målet *nöjd kund* samt hur målet ska mätas och redovisas. Revisionens uppföljning visar att förvaltningen under våren har genomfört sin första systematiska mätning av NKI (nöjd kund-index) bland regionens beställare av servicetjänster. Mätningen ska utgöra en basmätning för jämförelse av kundnöjdhet över tid, men innefattar också konkreta förbättringspunkter för serviceverksamheten att arbeta vidare med. Någon målnivå är dock ännu inte fastställd eftersom övergripande nyckeltal fortfarande är under utarbetande. En andra mätning planeras under hösten 2023. Utifrån denna mätning kommer enligt uppgift ett målvärde för året avseende Nöjd-Kund-Index att sättas. Revisionen bedömer därför rekommendationen som delvis åtgärdad. Utöver detta arbete pågår ett utvecklingsarbete med det så kallade Servicelyftet som syftar till ett stärkt fokus på kunder och god service.

Uppföljning av fullmäktiges mål

Granskningen till delåret 2022 visade bl.a. att det för den interna styrningen inom förvaltningen finns framtagna aktivitetsplaner för de olika avdelningarna. Revisionen konstaterade vidare i årsrapporten 2022 att även om aktiviteter kopplas till fullmäktiges mål fanns ingen koppling till målens underliggande indikatorer. Det gjordes ingen explicit uppföljning av fullmäktiges mål och indikatorer i de verksamhetsdialoger som genomfördes med förvaltningschefen varje månad.

För 2023 har aktivitetsplanerna förändrats bland annat genom en mer övergripande koppling till riskkategorier och de fyra målen som nämns i verksamhetsplanen. Likt tidigare konstaterar revisionen att även om aktiviteter kopplas till nämndens fyra mål, finns ingen koppling till fullmäktiges underliggande indikatorer. Förvaltningen har också identifierat nio prioriterade aktiviteter som är avgörande och som ingår i avdelningarnas aktivitetsplaner. I avdelningarnas aktivitetsplaner tydliggörs vilka aktiviteter som bedöms som avgörande, om de har beroenden till en eller flera avdelningar och om aktiviteten påverkar befintlig leverans till kund och/eller tjänsteutbud m.m. Aktivitetsplanerna ska följas upp av respektive avdelningschef.

Revisionens granskning visar att en ny struktur för uppföljning planerats och implementerats under hösten 2023. För att stärka förvaltningens struktur för uppföljning och fokus på mål, kund och ekonomi så har ny ordning för möten på ledningsnivå införts. Det handlar till exempel om samordningsmöten mellan staberna och

uppföljningsmöten rörande kund, verksamhet och ekonomi. Till exempel ska ledningsgruppen träffas varannan vecka där fokus är på rapportering av mål, aktiviteter och ekonomi. Tidigare verksamhetsdialoger per avdelning har därmed utgått.

Revisionen konstaterade i årsrapporten 2022¹¹ att nämnden inte uppnår målvärdena för flera av fullmäktiges indikatorer som kopplar till de verksamhets-specifika målen. Revisionen bedömde att den samlade styrningen och uppföljningen av fullmäktiges mål och underliggande indikatorer också behövde stärkas. Revisionen rekommenderade därför nämnden att efterfråga status och åtgärder för fullmäktiges mål och indikatorer mer frekvent än ordinarie rapportering för att säkerställa att nämnden når målen för verksamheten¹². Revisionens uppföljning visar att nämnden under perioden fått utökad återrapportering om pågående arbete kopplat till fullmäktiges mål. Revisionen konstaterar samtidigt, se avsnitt 1.1.2, att det inte framgår i delårsrapporten om åtgärder förväntas leda till att specifika indikatorer och mål kommer uppnås under året. Revisionen noterar samtidigt att det av nämndens plan för intern kontroll framgår att fortsatt återrapportering med utgångspunkt i nämndens målområden är planerad att genomföras i samband med nämndens sammanträden under hösten 2023. Mot ovan bakgrund bedömer revisionen rekommendationen som delvis åtgärdad. Revisionen avser att följa arbetet under året.

Bedömning

För att fullt ut kunna följa styrkedjan från fullmäktiges mål och styrning av verksamheten bedömer revisionen att nämnden kan tydliggöra i sin verksamhetsplan hur nämndens mål förhåller sig till fullmäktiges mål. Revisionen ser vidare fortsatt förbättringspotential i nämndens målstyrningsarbete. För att ytterligare stärka styrningen kan exempelvis även fullmäktiges indikatorer på ett tydligare sätt kopplas till aktiviteter i planerna. Revisionen ser därför positivt på det utvecklingsarbete och den förstärkta uppföljningsstrukturen som börjat implementeras inom förvaltningen.

1.2.4. Styrande dokument

Enligt flera av fullmäktiges policyer och riktlinjer ska nämnder utarbeta lokala riktlinjer och styrdokument. Det gäller informationssäkerhet, kriskommunikation, jämställdhetspolicy, säkerhetsskydd och signalskydd samt krisberedskapsplan. Revisionen har i tidigare granskning¹³ noterat att det inom nämndens serviceverksamhet inte fullt ut har beslutats om dessa lokala riktlinjer och styrdokument.

Revisionen konstaterade i delårsrapporten 2022 att styrdokument inom området informationssäkerhet har tagits fram. Revisionens uppföljning visar dock att styrdokumentet för lokalt ledningssystem för informationssäkerhet inte är uppdaterat med exempelvis aktuell ägare och handläggare. Vidare visar granskningen att det inte har beslutats om en handlingsplan för informationssäkerhet för innevarande år.

Revisionens uppföljande granskning visar också att det enligt uppgift pågår arbete med att ta fram säkerhetsskyddsplan samt krisberedskaps- och kriskommunikationsplan.

¹¹ Regionrevisorernas årsrapport, Fastighets- och servicenämnden 2022 (RK 2022-0031)

¹² Rekommendation nr 97070, Regionrevisorerna, årsrapport 2022 Fastighets- och servicenämnden

¹³ Regionrevisorernas årsrapport, Fastighets- och servicenämnden 2020 (RK 2020-0021), delrapport 2021 (RK 2021-0031) samt delrapport 2022 (RK 2022-0031).

Enligt uppgift kommer en krisledningsplan att fastställas under året. Någon tidplan för när övriga planer ska fastställas har revisionen inte fått vid tidpunkten för granskningen.

För arbetet med jämställdhetspolicy uppger förvaltningen att det inte tagits fram egna föreskrifter eller instruktioner. Arbetet uppges ingå i verksamhetsplaneringen inför 2024.

Bedömning

Revisionen konstaterar att det fortfarande saknas vissa lokala riktlinjer och styrdokument som ska finnas enligt fullmäktiges policyer och riktlinjer. Revisionen bedömer dock att det pågår ett arbete med att ta fram dessa. Samtidigt ser revisionen behov av att framdriften i arbetet med att ta fram krisberedskaps- och kriskommunikationsplan behöver stärkas. Med anledning av att det saknas en fastställd handlingsplan för informationssäkerhet bedömer revisionen också att rutiner och kontroll för styrdokument inom informationssäkerhetsområdet behöver stärkas.

1.2.5. Överenskommelser och avtal

Enligt regionens styrdokument Integrerad ledning och styrning¹⁴ ska tjänster som utförs av en nämnd eller ett bolag för en annan nämnds eller ett annat bolags räkning regleras skriftligt. Sådan reglering benämns överenskommelse om den sker mellan nämnder och avtal om den sker mellan nämnd och bolag. Revisionens tidigare granskning 2022 inom leverantörsfakturaprocessen¹⁵ visade att det saknades giltiga överenskommelser/avtal för flera av de kunder som ingick i granskningen. Revisionen rekommenderade därför ledningen att säkerställa att det finns giltiga och aktuella avtal/överenskommelser med samtliga kunder som serviceförvaltningen levererar tjänster åt¹⁶.

Revisionen har till delåret efterfrågat kundöverenskommelser/avtal för de kunder som serviceförvaltningen levererar löne- och leverantörsfakturajtjänster åt 2023. Revisionens uppföljning visar att det fortfarande saknas giltiga och aktuella avtal/överenskommelser för en majoritet av dessa kunder. Enligt förvaltningen beror detta på flera olika orsaker.

Inför 2023 var det enligt förvaltningen första gången som en gemensam modell för övergripande kundöverenskommelser/avtal användes. Modellen togs fram i samarbete med regionledningskontoret och utifrån att det skulle vara en intern hantering mellan olika verksamheter i regionen. Enligt förvaltningen började dialog och arbetet med överenskommelserna/avtalen 2023 först efter att debiteringsunderlaget/budget och motpartsavstämning var klar för 2023. Detta medförde att kunddialogerna kring överenskommelserna kom igång sent, vilket har påverkat intresset från kunderna att slutföra tecknandet. Vidare uppges i intervjuer att bolagskunder haft synpunkter på att avtalsvillkoren inte är tillräckligt anpassade för att det ska utgöra ett avtal mellan olika juridiska personer och extern leverantör. Enligt intervjuer har förvaltningen försökt att få mer explicit återkoppling på behov av justeringar dock utan framgång. Något arbete

¹⁴ RS 2020-0469, RS 2020-0740

¹⁵ Regionrevisorernas delårsrapport, Fastighets- och servicenämnden 2022 (RK 2022-0031),

¹⁶ Rekommendation nr 85751, Regionrevisorerna, delårsrapport 2022 Fastighets- och servicenämnden

med förändring av avtalsvillkoren inför 2024 hade inte inletts vid tillfället för granskningen. Inför 2024 planeras arbetet med kundöverenskommelser/avtal starta i oktober och då tillsammans med kunddialogerna för budget 2024.

Bedömning

Revisionen ser positivt på att förvaltningen initierar dialog om kundöverenskommelser/avtal i ett tidigare skede än föregående år. Revisionen bedömer dock att avsaknad av giltiga överenskommelser/avtal medför en osäkerhet och risk för ottydlighet vad gäller såväl nämndens leverans av tjänster som acceptans av priser och därmed nämndens intäkter. För att säkerställa kundavtal med regionens bolag bedömer revisionen att förvaltningen i ett mer samlat arbete tillsammans med bolagen inom regionen behöver analysera vilka förändringar som behövs för att avtal ska kunna upprättas. Eftersom en majoritet av granskade kundöverenskommelser/avtal för 2023 saknas eller inte var giltiga vid delåret bedömer revisionen rekommendationen som ej åtgärdad.

1.2.6. Riskanalys och plan för intern kontroll 2023

Nämnden har fastställt en för året aktuell plan för intern kontroll upprättad utifrån dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys.

Riskprocessen

I revisionens delårsrapport 2021 för serviceförvaltningen¹⁷ rekommenderades ledningen för serviceförvaltningen att säkerställa att det finns en förvaltningsövergripande förankrad process för arbetet med riskprocessen kopplat till plan för intern kontroll¹⁸.

Revisionens uppföljning visar att riskprocessen 2023 i stort genomförts som under tidigare år. En förvaltningsövergripande förankrad process för arbetet med riskprocessen kopplat till plan för intern kontroll har ännu inte fastställts. Enligt intervjuer pågår ett utvecklingsarbete inom förvaltningen för att ta fram förvaltningsövergripande rutiner för arbetet med såväl risker som intern kontroll. Ett förslag finns framtaget och implementering av principer och riktlinjer beräknas ske i samband med verksamhetsplanering för 2024. Efter de genomförda interna verksamhetsförändringarna har också ledningsstaben fått det samlade ansvaret för att vidareutveckla arbetet med riskhantering och internkontroll.

Mot bakgrund av att utvecklingsarbetet ännu inte är fastställt och implementerat bedömer revisionen rekommendationen som fortsatt delvis åtgärdad. Revisionen avser att följa arbetet.

1.2.7. Bokslutsprocessen

Revisionen har i sin granskning av bokslutsprocessen, i likhet med vad som framgår av nämndens delårsrapport, noterat att det föreligger eftersläpningar avseende fakturering av intäkter vilka inte periodiserats. Granskningen har även visat att ankomstregistrerade ej attesterade leverantörsfakturer ökat väsentligt jämfört med samma period föregående år. Granskningen visar att fakturorna bokförs mot ett och samma

¹⁷ Regionrevisorernas delårsrapport, Fastighets- och servicenämnden 2021 (RK 2021-0031).

¹⁸ Rekommendation 66863, Regionrevisorernas delårsrapport 2021, Fastighets- och service-nämnden (RK 2021-0031).

resultatkonto, vilket kan försvåra resultatuppföljning. Det innebär också en ökad risk för bland annat felperiodiseringar. Förvaltningen uppger att påminnelser har skickats ut till berörda personer, men att detta inte har gett tillräckligt resultat.

Bedömning

För att säkerställa att korrekta intäkter redovisas i delårsbokslutet bedömer revisionen att förvaltningen framgent bör tillse att fakturering genomförs utan eftersläpning. Detta genom att ta fram en rutin för att, vid avsaknad av underlag från extern part, kunna göra en bedömning baserad på exempelvis historisk data. Revisionen bedömer vidare att förvaltningen bör se över och förstärka rutinerna kring attest av fakturor vid periodslut.

Rekommendation

- Ledningen bör ta fram en rutin för att, vid avsaknad av underlag från extern part, kunna säkerställa att korrekta intäkter redovisas i delårsbokslutet
- Ledningen bör se över och förstärka rutinerna kring attest av fakturor vid periodslut

1.2.8. Granskningar utan väsentliga iakttagelser

Revisionen har granskat ledningsnära kostnader och representation. Stickprovskontroller har genomförts på transaktioner inom utbildning och konferenser, resekostnader, representation och diverse övriga personalkostnader. Stickprovskontrollen visar att ledningen behöver säkerställa att verifierande underlag finns tillgängliga. Tidigare rekommendation när det gäller kontroll av större fakturor i leverantörsfakturaprocesen¹⁹ bedöms vara åtgärdad, medan rekommendation avseende avtalshantering²⁰ bedöms fortsatt som delvis åtgärdad (se bilaga 2).

1.3. Räkenskaper

1.3.1. Delårsrapport 2023-08-31

Revisionen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation.

Från den översiktliga granskningen noterar revisionen att försäljningen av Berga Naturvårdsgymnasium inte redovisats per 2023-08-31. Av köpeavtal framgår att överlåtelse av Berga till köparen av verksamheten skedde den 15 augusti. Köpeskillingen uppgick till 20 mnkr. I balansräkningen per 2023-08-31 redovisas därmed ingen realisationsvinst. Förvaltningen gör bedömningen att verksamhetsöverlåtelsen ska redovisas i samband med slutavräkning vilket per granskningsdatum ännu inte skett.

Revisionen bedömer dock att överlåtelse av verksamheten borde ha reglerats och redovisats i delårsrapporten per 2023-08-31.

¹⁹ Rekommendation nr 29456, Regionrevisorerna, delårsrapport 2022 Fastighets- och servicenämnden

²⁰ Rekommendation nr 36872, Regionrevisorerna, delårsrapport 2019 Fastighets- och servicenämnden

Den översiktliga granskningen har också visat att en leverantörsfaktura avseende 2022 ankommen under 2023 felaktigt belastar resultatet under 2023. Kostnaden avser bland annat serverkapacitet för december 2022 och uppgår till ca 8 mnkr.

I granskningen har det inte kommit fram några andra omständigheter som ger anledning att anse att delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet god redovisningssed och de regioninterna anvisningarna.

2. Fastighetsverksamheten

I nämndens fastighetsverksamhet ingår två resultatenheter, dels Landstingsfastigheter Stockholm (LFS), dels Nya Karolinska Solna (NKS).

2.1. Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat – prognos per 2023-08-31

2.1.1. Ekonomi

Nämndens prognostiserade resultat för fastighetsverksamheten, uppgår till 735 mnkr, varav 65²¹ mnkr avser realisationsvinster för fastighetsförsäljningar. Resultatet exklusive realisationsvinsterna, som inte ska medräknas vid avstämning mot resultatkravet, är 112 mnkr högre än fullmäktiges resultatkrav. Prognosen för resultatenheten NKS ligger i nivå med fullmäktiges resultatkrav. Resultatenheten LFS står därmed för hela det prognostiserade överskottet inom fastighetsverksamheten. Överskottet förklaras bland annat av ökade försäljningsintäkter kopplat till fastighetservice, lägre fastighetskostnader, samt lägre avskrivningar och finansnetto jämfört med budget.

Periodens investeringar i nämndens fastighetsverksamhet uppgår till 1 226 mnkr. För helåret 2023 är prognosen 2 173 mnkr, vilket understiger budget med 715 mnkr. Avvikelsen mellan prognos och budget beror dels på senarelagda projekt, dels på brist på material och långa leveranstider.

Avvikelser i förhållande till budget har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i nämndens delårsrapport för fastighetsverksamheten.

Revisionen bedömer nämndens prognos för det ekonomiska resultatet i allt väsentligt som rimlig gällande fastighetsverksamheten.

2.1.2. Verksamhet

I nämndens delårsrapport för fastighetsverksamheten framkommer inget som innebär risk för att verksamheten inte kommer att kunna genomföras enligt fullmäktiges uppdrag och mål under året.

Arbetet för att säkerställa måluppfyllelsen för fastighetsverksamheten har i huvudsak analyserats och kommenterats på ett tillfredställande sätt i nämndens delårsrapport.

Revisionen bedömer nämndens prognos för det verksamhetsmässiga resultatet gällande fastighetsverksamheten i allt väsentligt som rimlig.

²¹ Realisationsvinsten avser dels en försäljning av Berga naturbruksgymnasium, Berga 7:8, försäljning av tre bostadsrättslägenheter, samt en reavinst från en tidigare överenskommen fastighetsreglering som nu vunnit laga kraft.

2.2. Intern styrning och kontroll

2.2.1. Riskanalys och plan för intern kontroll 2023

Nämnden har fastställt en för året aktuell plan för intern kontroll gällande fastighetsverksamheten upprättad utifrån dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys.

Under våren har fastighets- och servicenämnden genomfört en förnyad riskanalys gällande fastighetsverksamheten. Den riskanalysen utmynnade i att beslutade risker i den interna kontrollplanen kvarstår med tidigare riskvärdering, men tre nya risker har tillkommit i internkontrollplanen. Dessa avser bland annat risker kopplat till att implementering av ökade klimatkrav kan försenas på grund av komplexitet och ökade kostnader, samt risk för en ökad hotbild i vårdfastigheterna.

2.2.2. Styrning och kontroll av beslutade investeringar

I ett särskilt projekt²² har revisionen granskat hur kraftigt ökande byggkostnader, materialbrister och leveransförseningar, framför allt till följd av kriget i Ukraina, bedöms påverka regionens investeringsverksamhet de kommande åren.

Revisorernas samlade bedömning är att fastighets- och servicenämnden genom Locums, trafiknämndens och regionstyrelsens investeringsstyrning bör kunna ske inom ramen för en god ekonomisk hushållning. Detta under förutsättning att verksamheterna arbetar utifrån de processer som har utarbetats för att hantera prioritering av ett framtida investeringsbehov kopplat till ändrade förutsättningar i omvärlden.

Revisionens granskning visar att regionstyrelsen behöver se till att regionens två största investeringsverksamheter, det vill säga trafiknämnden och fastighets- och servicenämnden genom Locum, arbetar på ett likartat sätt med investeringarnas utgiftsprognoser och framtida kostnadsuppräknningar. Tydliga anvisningar behöver tas fram för utgiftsuppräknningar inför den framtida planeringen och prioriteringen av kommande investeringsprojekt. Om olika bedömningar görs av hur prisökningarna kommer att påverka finns risk att projekt inte prioriteras på likartade grunder. Det riskerar också att påverka bedömningen av vilket investeringsutrymme som finns framgent.

Revisorerna i revisorsgrupp III har överlämnat rapporten till fastighets- och servicenämnden för kännedom med möjlighet till yttrande senast 2024-01-31.

2.2.3. Projektredovisning av investeringar och underhåll vid resultatenheten LFS

Locum hanterar samtliga pågående investerings- och underhållsprojekt vid LFS. Investeringsbudgeten för 2023 uppgår till 2 803 mnkr. Investeringsvolymen har ökat sedan föregående år med 909 mnkr. Revisionen ser fortsatt behov av att implementera de rekommendationer som tidigare har lämnats inom området.

Revisionen har tidigare rekommenderat förvaltningsledningen att genomföra dokumenterade inventeringar av LFS:s projektportfölj för att identifiera ej aktiverbara

²² Regionrevisorerna, Projekt rapport 2/2023 – Styrning och kontroll av beslutade investeringar, RK 2023 - 0062

utgifter och att säkerställa att dessa kostnadsförs i rätt period. Sedan tidigare utförs månatligen statusrapportering för investeringsprojekt där projekten genomlysas av projektavdelningen. För övriga projekt finns ingen formaliserad genomlysning men enligt uppgift görs detta av projektledare löpande. Revisionen har dock inte erhållit någon dokumentation kring dessa inventeringar, varför tidigare rekommendationen fortsatt betraktas som delvis åtgärdad.

Revisionen har till skillnad från föregående år, hittills inte noterat någon felaktig klassificering av komponentindelning i samband med aktivering.

Granskning har i övrigt inte föranlett några väsentliga iakttagelser, men revisionen bedömer, likt tidigare, att projektredovisning av investeringar och underhåll vid LFS behöver förstärkas.

2.2.4. Granskningar utan väsentliga iakttagelser

Revisionen har granskat intäktprocessen, inköpsprocessen, bokslutsprocessen och finansieringsprocessen vid resultatenheten LFS, intäktprocessen, bokslutsprocessen, leverantörsfakturaprocessen och OPS-avtalet²³ vid resultatenheten NKS. Alla dessa granskningar har genomförts utan väsentliga iakttagelser.

2.3. Räkenskaper

2.3.1. Delårsrapport 2023-08-31

Revisionen av den finansiella rapporteringen har utförts i enlighet med International Standard on Review Engagements ISRE 2410 Översiktlig granskning av finansiell delårsinformation.

I granskningen har det framkommit några mindre avvikelser när det gäller räntekostnader för LFS och klassificering av ett positivt saldo på en checkräkningskredit avseende NKS. Avvikelsena är inte väsentliga. I övrigt har det inte kommit fram några omständigheter som ger anledning att anse att delårsrapporten inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet god redovisningssed och de regioninterna anvisningarna.

3. Yttrande över Årsrapport 2022

Nämnden har 2023-08-29 lämnat yttrande över revisionens årsrapport för 2022. Nämnden har inte i sitt yttrande framhållit synpunkter som avviker från revisionens synpunkter i rapporten.

²³ Projektavtalet mellan Stockholms läns landsting och Swedish Hospital Partners AB avseende Nya Karolinska Solna

Vad gör regionrevisorerna?

Regionrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av regionens nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saktighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhetsrevisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna finns på www.regionstockholm.se. Det går även att prenumerera på regionrevisorernas nyhetsbrev genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till regionrevisorerna.rev@regionstockholm.se.

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm

Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)

Telefon: 08-737 25 00

E-post: regionrevisorerna.rev@regionstockholm.se

Hemsida: www.regionstockholm.se

Regionrevisorerna

Rekommendationer till nämnd/styrelse – Delår 2023

Fastighet och servicenämnden/Serviceförvaltningen

Verksamhetsstyrning

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
76399 Från rapport 2021 Årsrapport	Nämnden bör stärka sin styrning och bland annat efterfråga en samlad återrapportering från förvaltningen för att kunna ta ansvar i principiella frågor som gäller prissättning, konkurrensutsättning och effektivisering.	●	ÅR 2022 Enligt uppgift kommer aktiviteter kopplat till rekommendationen initieras under 2023. Exempelvis att identifiera operativa nyckeltal samt att visualisera dessa för nämnd och för kund.
85755 Från rapport 2022 Delrapport	Nämnden bör ta fram beskrivning av målet nöjd kund samt hur målet ska mätas och redovisas.	●	Delår 2023 Uppföljningen visar att det pågår arbete med att utveckla och utarbeta nyckeltal och målnivåer. En basmätning har genomförts. En andra mätning planeras under hösten 2023. Utifrån denna mätning kommer enligt uppgift ett målvärde avseende Nöjd-Kund-Index att sättas. Revisionen bedömer därför rekommendationen som delvis åtgärdad.
97070 Från rapport 2022 Årsrapport	Nämnden bör efterfråga status och åtgärder för fullmäktiges mål och indikatorer mer frekvent än ordinarie rapportering för att säkerställa att nämnden når målen för verksamheten.	●	Delår 2023 Revisionens uppföljning visar att nämnden under perioden fått utökad återrapportering om pågående arbete kopplat till fullmäktiges mål. Revisionen konstaterar samtidigt att det inte framgår i nämndens delårsrapport om åtgärder förväntas leda till att specifika indikatorer och mål kommer uppnås under året. Fortsatt återrapportering med utgångspunkt i nämndens målområden är planerad att genomföras i samband med nämndens sammanträden under hösten 2023. Mot ovan bakgrund bedömer revisionen rekommendationen som delvis åtgärdad.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			dationen som delvis åtgärdad. Revisionen avser att följa arbetet under året.

Regionrevisorerna

Rekommendationer till ledning – Delår 2023

Fastighet och servicenämnden/Serviceförvaltningen

Intern kontroll

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29456 Från rapport 2019 Delrapport Tidigare ID 1536	Ledningen för serviceförvaltningen bör dokumentera den kontroll som genomförs avseende större fakturor så att det finns spårbarhet till utförd kontroll.		Delår 2023 Uppföljningen visar att det finns en dokumentation av den kontroll som genomförs avseende större fakturor. Där framgår vad som har granskats, av vem samt eventuella avvikelser vilket sammanställs i en Excelfil. Rekommendationen bedöms som åtgärdad.
36872 Från rapport 2019 Årsrapport	Ledningen för serviceförvaltningen bör säkerställa att avtal finns med de leverantörer som inköp görs från.		Delår 2023 Vid den uppföljande granskningen har revisionen inte kunnat tagit del av underliggande avtal för samtliga kostnadsstickprov som togs vid granskningstillfället. Rekommendationen bedöms fortsatt som delvis åtgärdad.
57484 Från rapport 2020 Årsrapport	Ledningen bör tydliggöra roller och ansvar för att säkerställa tillräcklig intern styrning och kontroll avseende förvaltningens interna löneprocessen.		ÅR 2022 Uppföljningen visar att rutin för att kontrollera och identifiera att längre tids frånvaro registreras fortfarande saknas. Rekommendationen bedöms därmed kvarstå.
57486 Från rapport 2020 Årsrapport	Ledningen bör säkerställa att dokumentationsplikten enligt LOU efterlevs.		ÅR 2022 Revisionens stickprov på kostnader för it-konsulter visar att det för ett av fem stickprov inte går att bekräfta att dokumentationsplikten enligt LOU har efterlevts. Rekommendationen bedöms därmed som ej åtgärdad.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
66863 Från rapport 2021 Delrapport	Ledningen för serviceförvaltningen bör säkerställa att det finns en förvaltningsövergripande förankrad process för arbetet med riskprocessen kopplat till plan för internkontroll.	●	Delår 2023 Revisionens uppföljning visar att det pågår ett utvecklingsarbete inom förvaltningen för att ta fram förvaltningsövergripande rutiner. Mot bakgrund av att utvecklingsarbetet ännu inte är fastställt och implementerat bedömer revisionen rekommendationen som fortsatt delvis åtgärdad.
66864 Från rapport 2021 Delrapport	Ledningen för serviceförvaltningen bör tydliggöra ansvarsfördelningen när det gäller hanteringen av löneadministration mellan förvaltningen och förvaltningarna/bolagen som de utför tjänster åt genom att tydliggöra vad serviceförvaltningens leverans ska innefatta.	●	Delår 2023 Uppföljningen visar att arbetet med att ta fram en ny och gemensam SLA (Service Level Agreement) fortsatt är pågående. Det finns ett framtaget utkast till SLA men förankring och dialoger med kunderna pågår fortsatt. Arbetet beräknas vara klart under hösten 2023. Mot bakgrund av att dialoger fortsatt pågår och arbetet inte är färdigställt bedöms rekommendationen fortsatt vara delvis åtgärdad.
66865 Från rapport 2021 Delrapport	Ledningen för serviceförvaltningen bör tydliggöra ansvarsfördelningen när det gäller hanteringen av löneadministration mellan förvaltningen och förvaltningarna/bolagen som de utför tjänster åt genom att tydliggöra vilka kontroller som ska genomföras centralt av serviceförvaltningen respektive av förvaltningarna/bolagen	●	Delår 2023 Revisionens uppföljning visar att det fortsatt pågår arbete och ett utkast på SLA (ServiceLevelAgreement) har tagits fram. Av utkastet framgår ansvarsfördelning av de kontroller som ska genomföras. Mot bakgrund av att dialoger dock fortsatt pågår och arbetet inte är färdigställt bedöms rekommendation fortsatt vara delvis åtgärdad.
66866 Från rapport 2021 Delrapport	Ledningen för serviceförvaltningen bör stärka kontrollen av inrapporterade bisysslor för att säkerställa att dessa anmäls och beslutas så att otilåtna bisysslor inte förekommer.	●	Delår 2023 Uppföljningen visar att en uppföljning med hjälp av en masterrapport från personalsystemet tas ut under det första tertialet som underlag till de utvecklingssamtal som genomförs varje år mellan chef och medarbetare, där även bisyssla ska tas upp. Utvecklingssamtalen och eventuell bisyssla ska sedan, dokumenteras i systemet Heroma.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
			Uppföljningen visar dock vidare att det inte finns någon central systematisk uppföljning och kontroll inom förvaltningen resterande del av året som säkerställer att dels medarbetare anmält respektive inte anmält bisyssla och dels att anmälda bisysslor har hanterats av ansvarig chef. Revisionen bedömer därför rekommendationen som delvis åtgärdad.
85751 Från rapport 2022 Delrapport	Ledningen bör säkerställa att det finns giltiga och aktuella avtal/överenskommelser med samtliga kunder som serviceförvaltningen levererar tjänster åt.	●	Delår 2023 Revisionens uppföljning visar att det fortfarande saknas giltiga och aktuella avtal/överenskommelser för en majoritet av granskade kunder. För att säkerställa kundavtal med regionens bolag bedömer revisionen att förvaltningen i ett mer samlat arbete tillsammans med bolagen inom regionen behöver analysera vilka förändringar som behövs för att avtal ska kunna upprättas. Eftersom en majoritet av granskade kundöverenskommelser/avtal för 2023 saknas eller inte var giltiga vid delåret bedömer revisionen rekommendationen som ej åtgärdad.
85752 Från rapport 2022 Delrapport	Ledningen bör dokumentera leverantörsfakturaprocessen och rutiner för de delar där detta saknas samt inkludera risker och kontroller.	●	Delår 2023 Uppföljningen visar att rutinbeskrivningar tagits fram för nuvarande system. Rutinerna avser detaljerade moment samt den övergripande processen. Samtidigt pågår ett utvecklingsarbete där en ny portal ska tas fram, vilket minskat utvecklingsinsatser och därmed möjlighet till ytterligare riskminimering i det nuvarande systemet. Revisionen bedömer rekommendationen som åtgärdad men bedömer även att det är av vikt att fortsatt säkerställa kontroll över riskmoment i samband med det systembyte som enligt uppgift ska ske.
85753 Från rapport	Ledningen bör säkerställa att det finns rutiner som inkluderar kontrollmoment som till exempel dualitet vid bankutbe-	●	Delår 2023

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
2022 Delrapport	talningar via fil och attest av logglista av leverantörsregistret.		Revisionens uppföljning visar att samtliga stickprov på betalningsfiler var attesterade. Samtidigt går det inte av delgiven information bekräfta dualitet vid bankutbetalningar via fil. Det noteras dock att det finns kontrollpunkter i den sammantagna processen som säkerställer viss dualitet. Revisionen bedömer därför att rekommendationen avseende dualitet vid bankutbetalningar via fil som delvis uppfyllt. Vad gäller attest av logglista av leverantörsregistret visar revisionens stickprov på att enbart behöriga har gjort ändringar i leverantörsregistret, upplägg av nya leverantörer samt att attestant inte attesterat sina egna ändringar. Revisionen bedömer därför rekommendationen som åtgärdad i denna del. Rekommendationen justeras därmed till att bara gälla dualitet vid bankutbetalning via fil.
85754 Från rapport 2022 Delrapport	Ledningen bör säkerställa att kontroller inom leverantörsfakturaproccesen dokumenteras för att möjliggöra att åtgärder vidtas för att rätta till brister.	–	
108478 Från rapport 2023 Delrapport	Ledningen bör ta fram en rutin för att, vid avsaknad av underlag från extern part, kunna säkerställa att korrekta intäkter redovisas i delårsbokslutet	–	
108479 Från rapport 2023 Delrapport	Ledningen bör se över och förstärka rutinerna kring attest av fakturor vid periodslut	–	

Oegentligheter

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
97072 Från rapport 2022 Årsrapport	Ledningen bör genomföra en riskanalys av väsentliga processer inom inköpsområdet för att identifiera risker för oegentligheter samt vid behov komplettera med ytterligare	–	

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
	rutiner eller kontroller.		
97073 Från rapport 2022 Årsrapport	Ledningen bör ta fram dokumenterade rutiner för hur anmälan om misstänkta oegentligheter ska hanteras internt.	–	
97074 Från rapport 2022 Årsrapport	Ledningen bör systematiskt kommunicera innehållet i gällande styrdokument och inställning till oegentligheter till medarbetare i riskfunktioner.	–	
97076 Från rapport 2022 Årsrapport	Ledningen bör införa regelbunden utbildning om oegentligheter för medarbetare i riskgrupper/funktioner med t.ex. dilemmaövningar.	–	

Säkerhet

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
77071 Från rapport 2021 Årsrapport	Ledningen bör säkerställa att ett grundläggande systematiskt informationssäkerhetsarbete genomförs i enlighet med fullmäktiges riktlinjer för informationssäkerhet.	●	ÅR 2022 Delvis, vissa aktiviteter har initierats bl.a. har ett dokument tagits fram som ska styra LIS för informationssäkerhet.

Regionrevisorerna

Rekommendationer till nämnden – Delår 2023

Fastighet och servicenämnden/Fastighetsverksamheten

Rekommendationer avseende nämndens fastighetsverksamhet saknas i samband med delårsrapporteringen 2023

Regionrevisorerna

Rekommendationer till ledning – Delår 2023

Fastighet och servicenämnden/Fastighetsverksamheten

Investeringar

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29900 Från rapport 2017 Årsrapport Tidigare ID 1161	Ledningen för fastighetsförvaltningen bör implementera en rutin för inventering av pågående projekt i LFS för att löpande identifiera utgifter som inte ska aktiveras samt säkerställa att dessa kostnadsförs i rätt period.	●	Delår 2023 Enligt uppgift görs genomlysningar löpande och rutiner finns på plats för att identifiera ej aktiverbara utgifter. Vi har dock inte erhållit dokumentation på att en inventering ska ha ägt rum varför vi inte kan bekräfta huruvida den genomförs. Uppföljning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslut 2024.

Räkenskaper

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
29906 Från rapport 2018 Delrapport Tidigare ID 1272	Ledningen för fastighetsförvaltningen bör implementera en dokumenterad kontroll för att säkerställa att utranteringar av restvärden genomförs gällande LFS.	●	Delår 2023 Det har under 2023 gjorts för en utredning för anläggningsregistret och LFS kommer att se över hur anläggningarna framåt ska aktiveras i anläggningsregistret samt rutiner för för utranterings och restvärden. jobbet är av väsentlig karaktär och kommer att påbörjas 2023 men kommer hålla på fram till 2024 innan det beräknas vara klart varför vi låter det stå kvar som "delvis" åtgärdat. Uppföljning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslut 2024.

Regionrevisorerna

Ursprung	Rekommendation	Åtgärdad	Revisionens kommentar
84848 Från rapport 2022 Delrapport	Ledningen för fastighetsverksamheten bör ta fram och implementera en rutin för inventering av de fysiska anläggningstillgångarna vid LFS	●	Delår 2023 I samband med att processen för aktivering, utrangering och säkerställande av restvärde sker kommer LFS se över rutin för inventeringen. Förväntas vara klart under 2024. Uppföljning av status på rekommendationen planeras ske i samband med delårsbokslut 2024.

§ 94**Yttrande över Regionrevisorernas årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden**

FSN 2023-0193

Ärendebeskrivning

Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden. Fastighets- och servicenämnden har beretts möjlighet att yttra sig över rapporten senast den 31 augusti 2023.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefernas tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden
Revisionsberättelse för fastighets- och servicenämnden år 2022
Expeditionsmissiv Årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden

Yrkanden

Magnus Persson (C) yrkar bifall till förvaltningschefens tjänsteutlåtande.

Beslut

Fastighets- och servicenämnden beslutar följande.

1. Fastighets- och servicenämnden beslutar att avge yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden i enlighet med förvaltningschefernas tjänsteutlåtande samt att överlämna yttrandet till regionrevisorerna.

Beslutsexpediering:

Regionrevisorerna
Akt

Fastighets- och servicenämnden

Yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden

Ärendebeskrivning

Regionrevisorerna har överlämnat årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden. Fastighets- och servicenämnden har beretts möjlighet att yttra sig över rapporten senast den 31 augusti 2023.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefernas tjänsteutlåtande
Regionrevisorernas årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden
Revisionsberättelse för fastighets- och servicenämnden år 2022
Expeditionsmissiv Årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden

Förslag till beslut

Fastighets- och servicenämnden föreslås fatta följande beslut.

1. Fastighets- och servicenämnden beslutar att avge yttrande över regionrevisorernas årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden i enlighet med förvaltningschefernas tjänsteutlåtande samt att överlämna yttrandet till regionrevisorerna.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Regionrevisorerna har inkommit med sin årsrapport för 2022. I den årliga revisionen prövas och bedöms om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vidare bedöms om den interna styrningen och kontrollen varit tillräcklig samt om räkenskaperna är rättvisande.

Regionrevisorerna konstaterar att regionfullmäktiges mål om en ekonomi i balans har uppnåtts för fastighetsverksamheten samt att det verksamhetsmässiga resultatet i huvudsak har uppnåtts.

För serviceförvaltningen konstaterar regionrevisorerna att fullmäktiges mål om en ekonomi i balans inte har uppnåtts fullt ut, men avvikelsen är marginell i förhållande till serviceförvaltningens omsättning. Serviceförvaltningens verksamhetsmässiga resultat är enligt revisorerna inte helt tillfredsställande. Nämnden behöver fokusera på att åtgärder får effekt så att fullmäktiges mål och uppsatta indikatorer uppnås kommande år.

Regionrevisorerna bedömer nämndens samlade ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat utifrån genomförd granskning sammantaget som tillfredsställande.

Granskningen av ekonomistyrningen visar att det finns ekonomiska utmaningar inför 2023 och att serviceförvaltningen fortsatt behöver arbeta med kostnadsreducerande åtgärder för att uppnå fullmäktiges mål om ett resultat i balans. Vidare bedömer revisionen att den samlade styrningen och uppföljningen av fullmäktiges mål och underliggande indikatorer bör stärkas. Regionrevisorerna har här också lämnat en rekommendation. Den interna styrningen och kontrollen bedöms för serviceförvaltningen som tillräcklig, men det finns behov av förbättrande åtgärder inom vissa områden för att stärka den interna styrningen och kontrollen.

Regionrevisorerna konstaterar att årsboksluten i allt väsentligt, är upprättade i enlighet med god redovisningssed, enligt regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning både för serviceförvaltningen och fastighetsverksamheten. Räkenskaperna bedöms vara rättvisande.

Utöver vad som anförs i detta ärende har fastighets- och servicenämnden tidigare yttrat sig över de delar av årets granskning som avrapporterats i regionrevisorernas delrapport för 2022 (FSN 2022-0336).

Bakgrund

I enlighet med kommunallagen och god revisionsred granskar regionrevisorerna all verksamhet inom Region Stockholm för att säkerställa att regionens verksamheter uppfyller de mål och uppdrag som regionfullmäktige beslutar om.

Regionrevisorernas årsrapport omfattar granskning och bedömning inom:

- Ekonomisk och verksamhetsmässigt resultat
- Intern styrning och kontroll
- Räkenskaper

Förvaltningarna ser regionrevisorernas granskning som en del i Region Stockholms förbättringsarbete, där årsrapporten är en viktig och återkommande avstämningsspunkt. Ett systematiskt arbete sker inom förvaltningarna för att åtgärda de rekommendationer där förvaltningarna delar regionrevisorernas bedömning.

Utöver vad som anförs i detta ärende har fastighets- och servicenämnden tidigare yttrat sig över de delar av årets granskning som avrapporterats i regionrevisorernas delrapport för 2022 (FSN 2022-0336).

Fastighetsverksamheten

Nämnden ansvarar, genom Locum AB, för Region Stockholms fastighetsbestånd med undantag för kollektivtrafikens fastigheter. Nämnden ansvarar för fastighetsstrategiska frågor samt för den långsiktiga utvecklingen av fastighetsbeståndet. Nämnden ska dessutom ansvara för projektavtalet mellan Stockholms läns landsting och Swedish Hospital Partners AB avseende Nya Karolinska Solna (NKS) samt för dispositionsrätten och ersättning för denna gentemot Karolinska Universitetssjukhuset.

Fastighetsförvaltningen har ingen egen personal och nämnden har därför tecknat avtal med Locum AB för genomförande av fastighetsverksamheten "Avtal avseende genomförande av Fastighetsverksamhet [FSN 2020-0573] mellan Locum AB och Fastighets- och servicenämnden".

Serviceförvaltningen

Fastighets- och servicenämndens uppdrag, genom serviceförvaltningen, är att erbjuda koncerngemensamma servicetjänster till Region Stockholms nämnder och bolag och tillse att dessa bedrivs kostnadseffektivt och med största möjliga nytta för Region Stockholm som helhet. Serviceförvaltningens tjänster är intäktsfinansierade, vilket innebär att produktionen av tjänster ska finansieras genom att förvaltningar och bolag betalar för de tjänster de använder.

Överväganden

Fastighetsverksamheten

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Revisionen bedömer i sin årsrapport att fullmäktiges mål om ekonomi i balans har uppnåtts inom fastighetsverksamheten i och med att det justerade resultatet överstiger resultatkravet.

Revisionen konstaterar att målet gällande ”*Fri kultur för upplevelser, möten, bildning och delaktighet*” i samband med investeringar i vårdens fastigheter delvis uppfylls. Detta beror på att indikatorn ”*Andel av fastighetsinvesteringar i hälso- och sjukvården som används för konstnärlig gestaltning*” inte nås fullt ut. Fastighetsverksamheten följer dock fullmäktiges beslut att vid budgetering av investeringsprojekt avsätta 0–2% till konstnärlig gestaltning beroende på lokaltyp. I de få fall en investering erhåller förnyat genomförandebeslut görs i dagsläget ingen ny beräkning av avsättning för konstnärlig utsmyckning. Detta kan dock övervägas framöver.

Sammanfattningsvis bör redovisningsmodellen ses över gällande avsättning av medel för konstnärlig utsmyckning för att verifiera att procentregeln efterföljs.

Av de tio indikatorerna som berör fastighetsverksamheten är åtta uppfyllda, den som rör konstnärlig gestaltning, se ovan, är delvis uppfylld. Vidare har fastighetsverksamheten inte uppfyllt indikatorn som rör *andelen vidtagna åtgärder kopplade till risk- och sårbarhetsanalysen*. Orsaken till att denna indikator inte uppfyllts beror på att det kräver omfattande investeringsmedel för att avhjälpa dessa identifierade sårbarheter.

Revisionen bedömer dock att måluppfyllelsen gällande fastighetsverksamheten i huvudsak har analyserats och kommenterats på ett tillfredsställande sätt i verksamhetsberättelsen samt att nämndens verksamhetsmässiga resultat avseende fastighetsverksamheten, i huvudsak har uppnåtts.

Intern styrning och kontroll

Särskilda revisionsprojekt

Revisionen har genomfört särskilda granskningsprojekt som berör fastighetsverksamheten: Underhåll och ersättningsinvesteringar i vårdfastigheter. Rapporter avseende denna granskning har överlämnats till nämnden för kännedom och med möjlighet till yttrande.

I årsrapporten summeras också resultatet från granskningar som tidigare rapporterats i revisorernas delrapporterings-PM. Dessa avser följande granskningar:

- Projektredovisning av investeringar och underhåll vid resultatenheten LFS
- Åtgärdsvalsprocessen
- Robusta sjukhus

Revisionen har därutöver granskat intäktprocessen vid resultatenheten LFS, samt bokslutsprocessen, leverantörsfakturaprocessen och OPS avtalet vid resultatenheten NKS. Alla fyra granskningarna genomfördes utan väsentliga avvikelser.

Revisionen bedömer sammantaget, utifrån genomförd granskning, att den interna styrningen och kontrollen vid nämndens fastighetsverksamhet är tillräcklig.

Räkenskaper

Nämndens årsbokslut för fastighetsverksamheten är i allt väsentligt upprättad enligt god redovisningssed, enligt regionens anvisningar och bedöms ge en rättvisande bild av årets resultat och ställning. Nämndens räkenskaper för fastighetsverksamheten bedöms vara rättvisande.

Serviceförvaltningen

Ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat

Nämndens resultat för serviceförvaltningen för 2022 uppgår till -22 miljoner kronor. Justerat för merkostnader avseende covid-19 (11,1 miljoner kronor) och effekten av förändrat PO-tillägg avseende upplupna lönekostnader (7,1 miljoner kronor) uppgår årets justerade resultat till -4,2 miljoner kronor, att jämföra med årets budgeterade resultatkrav om 6 miljoner kronor. Förvaltningen har under året signalerat risk för underskott. Årsutfallet 2022 är bättre än prognosen vid delår och i oktober.

Regionrevisorerna konstaterar att fullmäktiges mål om ett resultat i balans inte uppnåtts, men avvikelsen är marginell i förhållande till serviceförvaltningens omsättning. Revisorerna bedömer även att nämndens generella åtgärder under året haft en positiv effekt på det ekonomiska resultatet för serviceförvaltningen.

Revisionen bedömer att det verksamhetsmässiga resultatet inte är helt tillfredsställande. Serviceförvaltningen berörs av nio verksamhetsspecifika

mål. Två av målen är uppfyllda, ett är delvis uppfyllt och sex mål är inte uppfyllda. Nämnden har även ett lokalt mål – Nöjda kunder. Under 2022 har det inte funnits någon indikator kopplad till målet. Däremot har en rad aktiviteter och utvecklingsarbeten genomförts. Under våren 2023 har en första kundnöjdhetsmätning genomförts.

Nämnden delar revisorernas mening att nämnden behöver fokusera på att åtgärder får effekt så att fullmäktiges mål och uppsatta indikatorer uppnås kommande år. I verksamhetsberättelsen har nämnden redogjort för pågående, planerade och genomförda aktiviteter som bidragit till de verksamhets-specifika målen. Förvaltningen kommer under 2023 att mer frekvent än ordinarie rapportering informera nämnden om status och pågående arbete med åtgärder för att säkerställa att målen för verksamheten uppnås.

Intern styrning och kontroll

Ekonomistyrning

Under 2022 har nämnden löpande arbetat med åtgärder för att kunna hantera kostnadsökningar och stärka intäkterna. Även om nämnden inte beslutade om ett formellt åtgärdsprogram med anledning av den negativa prognosen i samband med delårsrapporten 2022, har vidtagna åtgärder gett en positiv påverkan på det ekonomiska utfallet, vilket även regionrevisorerna konstaterar.

Regionrevisorerna bedömer, i likhet med nämnden, att det finns ekonomiska utmaningar inför 2023 och att nämnden fortsatt behöver arbeta med kostnadsreducerande åtgärder för att uppnå fullmäktiges mål om ett resultat i balans.

Verksamhetsstyrning

Revisionen bedömer att den samlade styrningen och uppföljningen av fullmäktiges mål och indikatorer bör stärkas. Revisorerna har också tidigare bedömt att verksamhetsstyrningen behöver utvecklas genom att bryta ner fullmäktiges mål som berör verksamheten till egna uppföljningsbara strategier, mål och indikatorer.

Regionrevisorerna har i årsrapporten lämnat följande rekommendation:

- Nämnden bör efterfråga status och åtgärder för fullmäktiges mål och indikatorer mer frekvent än ordinarie rapportering för att säkerställa att nämnden når målen för verksamheten.

Nämnden delar regionrevisorernas uppfattning att verksamhetsstyrningen kan utvecklas. Under 2022 har styrningen utvecklats genom bland annat

införandet av verksamhetsdialoger och inför 2023 fortsätter arbetet genom att tydliggöra förvaltningens fem utvecklingsområden samt målstyrningen. Vidare avser förvaltningen att under 2023, mer frekvent än vid ordinarie rapportering, informera nämnden om pågående arbete och status kopplat till fullmäktiges mål.

Informationssäkerhet

Regionrevisorerna har sedan tidigare lämnat en rekommendation om att ledningen behöver säkerställa ett grundläggande systematiskt informationssäkerhetsarbete. Revisionen bedömer att det är positivt att ett lokalt ledningssystem för informationssäkerhet tagits fram. Samtidigt skriver revisorerna att bland annat uppföljningen av åtgärder i den handlingsplan som upprättats av förvaltningen, behöver stärkas. Under 2023 stärks arbetet och fortsätter i enlighet med den handlingsplan som har fastställts. Punktinsatser för projekt och uppdrag sker löpande. I maj 2023 presenteras för nämnden en förvaltningsövergripande risk- och sårbarhetsanalys som färdigställts. Insatserna som planeras och genomförs stöttar och styr mot Region Stockholms riktlinjer för informationssäkerhet.

Förebyggande arbete mot oegentligheter

Regionrevisorerna har genomfört en granskning hur nämnden säkerställer ett tillräckligt arbete för att förebygga oegentligheter i nämndens upphandlings- och avtalsförvaltningsprocess utifrån ett styrningsperspektiv.

Revisionen bedömer att nämnden behöver stärka det förebyggande arbetet mot oegentligheter inom inköpsområdet. Regionrevisorerna lämnar fyra rekommendationer.

- Ledningen bör genomföra en riskanalys av väsentliga processer inom inköpsområdet för att identifiera risker för oegentligheter samt vid behov komplettera med ytterligare rutiner och kontroller.
- Ledningen bör ta fram dokumenterade rutiner för hur anmälan om misstänkta oegentligheter ska hanteras internt.
- Ledningen bör systematiskt kommunicera innehållet i gällande styrdokument och inställning till oegentligheter till medarbetare i riskfunktioner.
- Ledningen bör införa regelbunden utbildning om oegentligheter för medarbetare i riskgrupper/riskfunktioner med t.ex. dilemmaövningar.

Revisionsrapporter har pekat på olika aspekter som gäller förbättring av inköpsprocessen. Även den årliga planeringen och rapporteringen avseende upphandlingar och avtalsförvaltning påvisar detta behov. En övergripande ledningsgenomgång av området har genomförts under första kvartalet 2023 med förslag till prioriterade åtgärder.

Nämnden delar synen att ett viktigt steg i arbetet med antikorrupktion är att öka medvetenheten i organisationen om vad oegentligheter är och hur det kan förebyggas. Serviceförvaltningen har därför påbörjat en dialogserie inom upphandlingsavdelningen i form av en pilot med dilemmaövningar. Ämnesområdet kommer även under 2023 att ingå i avdelningens kompetensutvecklingsplan. Efter genomförd bredare riskanalys kommer kompetensutvecklingsbehov avseende serviceförvaltningen i övrigt identifieras och insatser göras.

När det gäller möjligheten att anmäla eventuella oegentligheter har Region Stockholm etablerat en visselblåsartjänst som syftar till att medarbetare och förtroendevalda ska kunna anmäla allvarliga oegentligheter och missförhållanden. Närmare information om tjänsten och hur man gör en anmälan finns på Region Stockholms intranät. Förvaltningen kommer under 2023 att ta fram interna (dokumenterade) rutiner som anknyter till regionens visselblåsartjänst.

Miljökonsekvenser

Beslutet medför ingen tillkommande miljökonsekvens.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser.

Marit Brusdal Penna
Tillförordnad förvaltningschef
Fastighetsverksamheten

Stefan Schildt
Förvaltningschef
Serviceförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE

FSN 2023-0193

RK 2022-0031

2023-06-15

Bilaga

Revisionsberättelse för fastighets- och servicenämnden år 2022

Expeditionsmissiv Årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden

Regionrevisorernas årsrapport 2022 för fastighets- och servicenämnden

Beslutsexpediering:

Akt

Regionrevisorerna